

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

॥ పురుషసూక్తం ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ పురుషసూక్తం ॥

॥ హరిః ఓం ॥ సహస్ర శీరా పురుషః | సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ | స భూమిం
విశ్వతో వృత్వా | అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం | పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం | యద్భూతం
యచ్ఛ భవ్యం | ఉతామృతత్వస్యేశానః | యదన్నేనాతిరోహతి | ఏతావానస్య
మహిమా | అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ॥ 1 ॥

పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని | త్రిపాదస్యామృతం దివి | త్రిపాదూర్ధ్వ
ఉద్దైత్పురుషః | పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః | తతో విష్వజ్జీవ్యక్రామత్ |
సాశనానశనే అభి | తస్మాద్విరాడజాయత | విరాజో అధి పూరుషః | స జాతో
అత్యరిచ్యత | పశ్చాద్భూమిమథో పురః ॥ 2 ॥

యత్పురుషేణ హవిషా | దేవా యజ్ఞమతన్వత | వసంతో అస్యాసీదాజ్యం |
గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః | సప్తాస్యాసన్పరిధయః | త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః | దేవా
యద్యజ్ఞం తన్వానాః | అబద్ధ్నుపురుషం పశుం | తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ |
పురుషం జాతమగ్రతః ॥ 3 ॥

తేన దేవా అయజంత | సాధ్యా ఋషయశ్చ యే | తస్మాద్ద్యజ్ఞాత్సర్వ-
హుతః | సంభృతం పృషదాజ్యం | పశూగ్స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ | ఆర-

ణ్యాన్ గ్రా॒మ్యాశ్చ॒ యే॑ | తస్మా॒ద్యజ్ఞాత్స॒ర్వహ॑లతః | ఋ॒చస్సా॒మాని॑ జజ్ఞిరే |
 చందా॒గ్ంసి॑ జజ్ఞిరే తస్మాత్ | యజ॒స్తస్మాద॑జాయత || 4 ||

తస్మా॒దశ్వా॑ అజాయంత | యే కే చో॒భయా॑దతః | గా॒వో హ జజ్ఞిరే॑ తస్మా-
 త్ | తస్మా॒జ్ఞాతా॑ అజావయః | యత్పు॒రుషం॑ వ్యదధుః | కతి॒థా వ్యక॑ల్పయః |
 ముఖం॑ కిమస్య కౌ బా॒హూ | కా॒వూరూ॑ పాదాపుచ్యేతే | బ్రా॒హ్మణో॑ఽస్య
 ముఖ॑మాసీత్ | బా॒హూ రా॑జన్యః కృతః || 5 ||

ఊ॒రూ తద॑స్య యద్వైశ్యః | పద్భ్యాగ్ం శూ॒ద్రో అజాయ॑త | చంద్ర॒మా
 మన॑సో జాతః | చక్షో॒స్సూర్యో॑ అజాయత | ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ | ప్రా-
 ణాద్వా॒యుర॑జాయత | నాభ్యా॑ ఆసీదంతరిక్షం | శి॒ర్షో ద్యౌస్స॑మవర్తత | ప-
 ద్భ్యాం భూ॒మిర్దిశశ్శోత్రాత్ | తథా॑ లోకాగ్ం అకల్పయన్ || 6 ||

వేదా॒హమే॑తం పురుషం మహా॒ంతం | ఆది॒త్యవర్ణం॑ తమనస్తు పారే | సర్వా॑ణి
 రూపా॑ణి విచిత్య ధీ॒రః | నామా॑ని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే | ధాతా॑ పు-
 రస్తా॒ద్యముదా॑జహార | శక్రః॑ ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః | తమే॒వం వి॒ద్వాన॑మృత
 ఇహ॑ భవతి | నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే | యజ్ఞే॑న॒ యజ్ఞమ॑యజంత
 దే॒వాః | తాని॑ ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసః | తే హ నా॒కం మ॒హిమా॑నస్సచంతే |
 యత్ర॑ పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దే॒వాః || 7 ||

అదభ్యస్సంభూతః పృథీవ్యై రసోచ్చ। విశ్వకర్మణస్సమవర్తతాధి। తస్య
 త్వష్టా విదధద్రూపమేతి। తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే। వేదాహమేతం
 పురుషం మహాంతం। ఆదిత్యవర్ణం తమనః పరస్తాత్। తమేవం విద్వానమృత
 ఇహ భవతి। నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ। ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అంతః।
 అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥ 8 ॥

తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిం। మరీచీనాం పదమిచ్చంతి వేధసః। యో
 దేవేభ్య ఆతపతి। యో దేవానాం పురోహితః। పూర్వో యో దేవేభ్యో జా-
 తః। నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే। రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః। దేవా అగ్రే
 తదబ్రువన్। యన్త్యైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్। తస్య దేవా అసన్వశే ॥ 9 ॥

హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యోః। అహోరాత్రే పార్శ్వే। నక్షత్రాణి రూపం। అ-
 శ్వినౌ వ్యాత్తం। ఇష్టం మనిషాణాం। అముం మనిషాణాం సర్వం మనిషాణాం ॥ 10 ॥

॥ ఇతి పురుషసూక్తం సంపూర్ణం ॥